

מסורת הש"ס
עם הוספות

א) ר"ה דף טו. מוסף שביעית סוף פ"ג, (צ) צ"ק קא: [ע"ש כל הסוגיא], ג) ע"י תוס' פסחים כז: ד"ה מכלל, ד) (גלה לג: ע"ש מדרס סב: ע"ש צ"ק קב), ה) צ"ק דף קב, ו) [מכות יג:].

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמרו אתרוג אחר לקיטה:

תורה אור השלם

א) וְהִיְתָה שִׁבְת הָאֵיִן לָכֶם לְאַכְלָה לֶחֶם וְלַעֲבֹדָה וְלַשְׁבִּיבִיךְ וְלַחֲשֹׁבֶדֶת הַגְּבִירִים עִמָּךְ: [ויקרא כה, ו]

הגהות וצינונים

א) [צ"ל **דתניא** (גליין): (צ) בדפוד"ר להסקה וכו"ה בב"ק שם: [ג] רש"י מ"ז (גליין): [ד] צ"ל ו**לא יבדלתי** כ"ה בדפוד"ר: [ה] ר"ל תיבת "וסתם" (רש"י): [ו] צ"ל ו**רבותיו** וכ"ה בדפוד"ר: [ז] דאכל דבר **שהנאתו וביעורו** שוה כצ"ל (רש"ש וכ"ה ברש"י ב"ק שם):

ליקוטי רש"י

שביעית מאן דבר שמיא. דקאמר דאינוו עלה רבנא רבנא רבנא מאן דפליג [ר"ה טו:]. חסורי מיחבא וכו'. והכי פירושה אתרוג אחר לקיטה למעשר לענין חדש וישן ולענין שניה נכנסה לשלישית או שלישית לרביעית ואחר חנטה לשביעית צין להפקר צין לביעור כשאר אילנות ונת שביעית הנכנסה לשמינית הפקרה הוא פטורה מן המעשר דלילו לענין מעשר כשאר שני שצוה אוול ציה רבנן בחר לקיטה לגבי חדש וישן ומעשר שני ומעשר עני משום דדרכו ליגדל על כל מים בירק כו' אלל לשאר דבריו שוה לאילן בחר חנטה וכו' [שם טו:]. אין בהם משום קדושת שביעית. ויהיה מהן אף לאחר זמן הביעור. **וביעורין שוה**. דבר שצעת הנאתו כלה מן העולם [ב"ק קא:]- **סתם עצים להפקה ניתנו**. ולא להאיר הלכך עזים ניתנו ומתקרא לא חל עליהו שביעית אלל ספייט סטיס סתמן לנציעה הלכך חל עליהו קדושה ואסורי לאחר ביעור אף להיסק ועלי קנים וגופנים יש שאוכלין אותן יש שמסיקין אותן הלכך בחר מחשבת לקיטה אזלינן. **תנאי היא**. איכא למאן דאמר סתם עזים להסקה ניתנו ולא חיילא שביעית אפילו אעזים דמשחן ואיכא למאן דלית ליה ואעזים דמשחן מיהא חיילא. **לתוך משרה חיה**. אין שורין פשתן ציין של שביעית וכן אין מכנסין צגדים דהוי סתורה. **מי שהנאתו וביעורו שוה**. הנאה שהיא צענה שהוא כלה מן העולם אמה יכול ליהנות מפירות שביעית קודם זמן הביעור. **יצאו משרה**

ובבבבבב. שמעשה שמטיילין פשתן או צגד ציין נתקלקל ונצער והנאתו אינו אללא עד שלשה ימים וד' עד שיהא הפשתן שרוי וכן הצגד, והיינו תנאי דרבנן סברי סתם פירות לאכילה וחיילא עלייהו קדושת שביעית כדאמנן לעיל דכל דבר שהנאתו וביעורו שוה חיילא הלכך אפילו לקטן למשרה ובכיסה לא מהניא מחשבה לאפקועי אסורין למיהוי כעלי קנים שלקטן לעזים דמתשרי דהתם סתמיייהו להכי ולהכי אלל פירות סתמן לאכילה ומשעת יצירתן חייל קדושתן ומו לא מהני מחשבה לאפקועי ואסורין למשרה ובכיסה דלין נהנין בקדושת שביעית אללא הנאה הדומה לאכילה וגבי עזים נמי סתם עזים להסקה ניתנו וגופנים דהיכא דליקטן למשרה הוי דצר שהנאתו אחר ביעורו ולא חל עלייהו שביעית כך מנאחי ויש לשונות אחרים וזו שמעתי והגון [שם קב:].

לולב הגזול

לולב

שבשעת לקיטתו עישורו. שאם חנט כשנה שניה שמעשרותיה מעשר ראשון ומעשר שני ונלקט בשלישית לשמיטה שמעשרותיה מעשר ראשון ומעשר עני מתעשר כדין מעשר שליטת ואילו שאר אילנות שחנטו פירותיהן כשניה ונלקטו בשלישית מתעשרין כדין שניה ולענין מעשר השוו אתרוג לירק

דמעשר פירות האילן וירקות דרבנן ומעשר גורן ויקצ דאורייתא וצגורין ויקצ ילפינן כראש השנה (דף יג:)- שמתעשר אחר השנה שהציאו שליש מקראי ואסמכו רבנן מעשר דצריהם אגורין ויקצ מה גורן ויקצ מיוחדים שגדילים על רוצ מים דהיינו מי גשמים ומתעשרין לשנה שעברה אף כל הגדילין על רוצ מים כגון פירות האילן מתעשרין לשנה שעברה ילאו ירקות שגדילין על כל מים שמתעשרים לשנה הצאה ואתרוג נמי גדל על כל מים כירק: **לב"ד** דבר. אף למעשרות: הוא דאמר. תנא דמתני' דמקפיד אאתרוג: (דאמר^[א]) **כי האי תנא**.

דקתני ורבנאנו נמנו כאושא ואמרו אתרוג אחר לקיטה צין למעשר צין לשביעית: **טעמא דלולב** בר ששית כו'. קושיא היא כלומר לעיל אחר דהיינו טעמא דלולב ניקח משום דצר שטית הוא הא שביעית הוא אסור ונפקא מינה שלולצי שביעית קדושת שביעית נוהג צהו שלא ליקח צדמיהן חלוק וטלית: **שגבבן**. שניסנן לאזרין: **לחובה**. לשון מחצא: **לקטן לאבידה**. למאלל צהמה: שאני התם. גבי עזי הסקה להכי לא נוהגין צהן שביעית דאמר קרא והיתה שצת וגו' ומשמע לכס לכל צרכיכס וכתיב לאכלה למימרא דלין מותר ליהנות מפירות שביעית אללא הנאה הדומה לאכילה: **שהנאתו וביעורו שוה**. כלומר שהנאתו וביעורו שמתצער מן העולם צלין כאחד כגון סיכה ושתיה והדלקת הנר ומהך דרשה נמי ילפינן שאין שביעית נוהג אללא צפרי העומד להנאות הללו דה"ע מידרש קרא והיתה שצת הארץ נוהגת צמה שלכס לאכלה שהנאתו דומה לאכילה: **יצאו עצי הפקה שהנאתן אחר ביעורן**. משנעשו גחלים אופין צהן אלל לולב עיקר הנאתו לכצד את הבית והוא

שעת ביעורו וקלקולו ודמי להנאת אכילה ועלי קנים וגפנים קיימי להכי ולהכי הלכך בחר מחשבה אזלי: והא איכא עצים דמשחן. עץ שמן שהעץ עצמו מדליקין צו להאיר כמו בצזקות והוי הנאתו וביעורו שוה נימא השתא מיהא חס לקטן להדלקת אורה דנהגא צהו שביעית: ומשני סתם עצים. של היסק להסקה ניתנו לצריות וסתמן לאו להאיר קיימו הלכך לא נחתא צהו קדושת שביעית מעיקרא ואפילו לקטן להאיר: ה"ג **עצים דהפקה תנאי היא**. ועזים דהסקה גופייהו שהנאתן אחר ביעורן תנאי היא אי נהגא צהו שביעית אי לא דאיכא תנא דדריש לכס דומיא דלאכילה למעוטי כל שהנאתו אחר ביעורו כדדרשינן לעיל ומההיא דרשה אימעוט עזים ואיכא דלא ממעט מיניה אללא דצר שאין הנאתו שוה צכל אדם כגון מלוגמא וזילוף ואפיקטויזין. ואני שמעתי מרבנא שהיו גורסים וסתם עזים להסקה מינה תנאי היא וכן כתוב צכל הספרים וטרחתי מנעורי צכל יזדי שיטת הש"ס לישצה כפי דצריהם ואיני יכול^[א] ומנאחי גירסא זו צספר כתב ידו של רצינו גרשום צן יהודה מנוחתו כצוד וצסדר ישועות של רצינו יתחק צר מנחס כתוב ואינו מוגה^[א] וכן נראה צעיי: אין מוסרין פירות שביעית **לא לתוך משרה**. לשרות פשתן ציין של שביעית: **ולא לבבוסה**. לכצס צגדי ציין של שביעית. משרה וכצוסה הנאתן אחר ביעורן שמשעה ששורה הצגדים או הפשתן ציין שעה אחת נתצער ואצד לו והנאתו אינה עד שלצש הצגדים: **למלוגמא**. לרפואה:

פרק שלישי

סוכה

מ.

אליעור אי בחר לקיטה כרבן גמליאל נהג צו שני עישורין אלמא דמאן דאמר בחר לקיטה אע"ג דנגמר פרי [כצר] דהרי חנט צשצט של שנה שעברה ולא נלקט עד שצט אחר ושמא אתרוג חלוק משאר פירות לפי שדרכו לעמוד צאלין שמים ושלס שנים וכל זמן שמתקיים צאלין גדל צכל שנה ושנה אי נמי אע"פ שחנט צשצט של שנה שעברה זימנין דלין נגמר גידולו עד שצט אחר וניחא השתא דנקט רצי יוחנן פ"ק דר"ה (דף טו:)- גבי אתרוג אפילו כזית ונעשה ככר כלומר דע"י מי שנה הצאה גדילה ומיהו כזית לאו דווקא צעינן דהא רצי יוחנן בחר חנטה אזיל ושמא לא חשיצא חנטה צאתרוג פחות מכזית:

ורבותינו נמנו באושא. אית דגרסי פ"ק דר"ה (דף טו:)- אתרוג אחר חנטה צין למעשר צין לשביעית וסצרי כרצי אליעזר דלעיל ואי אפשר לומר כן כדמוכח צשמעתין דגרס אחר לקיטה ושלס מחלוקות דצצר: **שגבבן לחובה**. יש לפרש דווקא נקט ויש לפרש אורחא דמלתא נקט: **לקטן לאבידה**. אי צסתם היו לעזים לא היה מועיל מפרש לאכילה מידי דהוה אעזים דמשחן שלקטן להאיר לרצא דאמר סתם עזים להסקה ושמא הני סתמיייהו להכי ולהכי הלכך אזלינן בחר מפרש: **ועצים דהפקה תנאי היא**. אי נהגא צהו שביעית או לא

דאיכא תנא דדריש לכס דומיא דלאכילה למעוטי כל שהנאתו אחר ביעורו וממעט עזי הסקה ואית דלא ממעט אללא דצר שהנאתו אין שוה צכל אדם כגון מלוגמא וזילוף ואפיקטויזין כך פירש צקונט' ורבנאנו^[א] היו גורסין וסתם עזים להסקה ניתנו תנאי היא ופי' צקונט' דטרט עלה לישצה ולא יכול וצהגזול קמא (צ"ק דף קב)- פי' צקונט' וזה לשונו תנאי היא איכא למאן דאית ליה סתם עזים להסקה ניתנו ולא חיילא שביעית ואפילו אעזים דמשחן ואיכא דסצר אעזים דמשחן מיהא חיילא והיינו תנאי רבנן סברי סתם פירות לאכילה ניתנו וחיילא עלייהו קדושת שביעית כדאמר' דאלל דצר שסם^[א] וביעורן שוה חיילא הלכך אפילו לקטן למשרה ולכצוסה לא מהניא מחשבה למיהוי כעלי קנים שלקטן לעזים ומשתרו דהכא סתמיייהו להכי ולהכי אלל פירות סתמיייהו לאכילה ומשעת יצירתן חיילא קדושה עלייהו ומו לא מהניא מחשבה לאפקועי עזים להסקה ניתנו ולא חיילא אפילו אעזים דמשחן ור' יוסי סצר לא אמר' סתם פירות לאכילה ניתנו ומהניא צהו מחשבה כעלי קנים וגפנים והיכא דלקטן למשרה הוי דצר שהנאתו אחר ביעורו ולא חל עליה שביעית: **יצאו משרה ובבוסה שהנאתן אחר ביעורן**. שמשעה ששרה הפשתן או הצגדים ציין שעה אחת נתצער ואצד והנאתו אינה עד שלצש אותן צגדים כך פי' צקונט' ותימה דצהגזול קמא (צ"ק דף קא: וסס) קא חשיצ מין הצצועין הנאתן וביעורן שוה ומהאי טעמא הוה ליה לאחשוצי הנאתו אחר ביעורו שביעור צשעת צביעה ולציעה אחר כך ולמאי דצעי למימר' חסם יש שצח סמנין על גבי הצמר ניחא דלין זה שייך גבי משרה וכצוסה וצקונטרס פירש סס דמיני צצעים צשעת רמיחת היורה כלה השורש וקולט הצצע צצגד נמנא הנאתו וביעורו שוה אלל משרה וכצוסה משעה שמטיילין פשתן או צגד ציין נתקלקל ונצער והנאתו אינה עד שלשה ימים או ארצעה שיהא הפשתן שרוי:

מרצה

מתיר דיין לכס לכל צרכיכס ואפי' משרה וכביסה והא דכתיב לאכלה למעוטי מלוגמא ומרבה המשרה והכביסה להיתר שכל אדם צצריכין להן וממעט המלוגמא שאינה צורך הבריאים אלא צורך החולים והבאת עצים נמי מלכס נפקא ולא בעי חצקן שלמה על ר"ח (א) אזלי צ"ל להוציא משרה וכצוסה שמתכנסין ומתלצנין סו'.

ולא חיילא אפילו אעזים דמשחן, ור' יוסי סצר לא אמרינן סתם פירות לאכילה ניתנו ומהניא צהו מחשבה כעלי קנים וגופנים דהיכא דליקטן למשרה הוי דצר שהנאתו אחר ביעורו ולא חל עלייהו שביעית כך מנאחי ויש לשונות אחרים וזו שמעתי והגון [שם קב:].

עין משפט

נר מצוה

צה א מיי' פ"א מהל' מעשר שני הל' ה:
צו ב סס ופ"ד מהלכות שמיטה הלכה יב:
צו ג מיי' פ"ה מהלכות שמיטה הלכה יא:
צח ד מיי' סס הל' י:

רבינו חננאל

דתניא נמנו וגמרו באושא אתרוג אחר לקיטה בין למעשר בין לשביעית כבר פירשנו זה הענין כולו בר"ה לפיכך לא הוצרכנו להאריך בכאן. ומקשינן וכי לולב כפרי הוא דמוקמת לה בבן ששית שנכנס לשביעית עץ הוא ועץ אין בו קדושת שביעית דתנן עלי קנים ועלי גפנים שגבבן מן השדה ליקטן לאכילה יש בהן קדושת שביעית לעצים אין בהם משום קדושת [שביעית]. ושינינן שאני התם דאמר קרא לכס ואמר קרא לאכלה. כלומר לא ניתנה לכס שביעית אלא לאכילה ובענין [לכס] דומיא דלאכילה ודרך המאכל ללעוס ולבער המאכל בלעיסתו מתורת אוכל וכיון שמגיע בחניכיו נהנה חכר מן המאכל בלעיסתו ונתבער אותו הפרי נמצאת הנאתו ועת ביעורו באין כאחד והוה פי' הנאות וביעורו שוין וכל דבר שהנאתו וביעורו ביחד קדושה חלה עליו ואף על שאינו נאכל והוא שניתן ליהנות ממנו בדרך האכילה ששוה בכל אדם. יצאו העצים שהנאתן אחר ביעורן. כלומר אין הפת נאפת ואין התבשיל מתבשלת אלא אחר שריפת עצים הנה ביעורן קודם להנאתן לפיכך אין קדושה חלה על העצים. ודחינן והאיכא עצים דמשחן. פי' משחן להתחמם כדכתיב ויכסוהו לבגדים ולא יחם לו ומתרגמינן ולא שחין ליה כלומר שעושין מהן המדורה להתחמם שבעת הדלקתן הוא מתחמם בהן נמצאת הנאתן ועת ביעורן ביחד ולמה אין קדושת שביעית חלה עליהן. ודחי רבא סתם עצים להסקה הן עומדין. פי' עצים להסיקן תחת תבשילו ועל התנור לאפות בו את הפת עומדים לאפוקי לולב דלאור להסקה עומד והנאתו בעת ביעורו לפיכך יש בו קדושת שביעית ומשום דהוא בן ששית שנכנס לשביעית שרי לובנוי. וסתם עצים להסקה עומדים ואין מותרין בשביעית אלא משום הנאתן אחר ביעורן תנאי היא. דתניא אין מוסרין פירות שביעית למשרה ולכביסה. פי' כגון פיירות שמלבנין וכובסין בהן כגון הבורות וכיוצא בהן בשביעית אסור מהאי טעמא דכתיב לכס יהיה לאכלה בעינן לכס דומיא דלאכלה מה לאכלה בעת הנאתו מתבערין אף לכס בעינן להיות ביעורו בעת הנאתו (א) שמתכנסין ומתלבנין אחר ביעורן ונמצאת הנאתן אחר ביעורן ואסור וכן העצים. ור' יוסי

מתיר דיין לכס לכל צרכיכס ואפי' משרה וכביסה והא דכתיב לאכלה למעוטי מלוגמא ומרבה המשרה והכביסה להיתר שכל אדם צצריכין להן וממעט המלוגמא שאינה צורך הבריאים אלא צורך החולים והבאת עצים נמי מלכס נפקא ולא בעי חצקן שלמה על ר"ח (א) אזלי צ"ל להוציא משרה וכצוסה שמתכנסין ומתלצנין סו'.

ולא חיילא אפילו אעזים דמשחן, ור' יוסי סצר לא אמרינן סתם פירות לאכילה ניתנו ומהניא צהו מחשבה כעלי קנים וגופנים דהיכא דליקטן למשרה הוי דצר שהנאתו אחר ביעורו ולא חל עלייהו שביעית כך מנאחי ויש לשונות אחרים וזו שמעתי והגון [שם קב:].